

Kramerius 7

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Mediaevalia historica Bohemica**

Vydavatel: **Ústav československých a světových dějin ČSAV**

Vydáváno v letech: **1979-, 1984**

Číslo ročníků: **6, 1**

Číslo výtisků: **6, 1**

Datum vydání čísla: **1984**

Identifikátor ISSN: **0231-7494**

Stránky: **84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98**

vají titul českého krále a rozdělí si správu a důchody, a to pouze do svých životů. Pak se mají země České koruny opět sjednotit, a to pod vládou toho krále, který druhého přežije. Protože Vladislav byl podstatně mladší, počítalo se s tím, že se po smrti Matyáše stane vládcem České koruny on. Za odstoupení Matyášových zemí Vladislavovi však měl Vladislav zaplatit Matyášovým dědicům v Uhrách sumu 400 000 zl., která se při nevyplacení mění v zástavní sumu. V podstatě je smlouva ústupkem Matyášovým, který se vzdává v České koruně dědičného práva. Na neurčenou dobu se ovšem všechny vedlejší země včetně Moravy dostávají pod přímou vládu uherského /ale titulárně i českého/ krále, uherské královské rady /v níž Moravané mají vliv/, kanceláře a komory. Hroživá byla výše výplatní nebo zástavní sumy, která mohla podřízenost vedlejších zemí uherskému králi a Uherské koruně prodloužit i po smrti Matyášově.

Tato úmluvu je schválena stavy všech zemí České koruny. Na listinu Jiřího z Poděbrad z roku 1464 se zapomnělo, nebo nebyla vzata v úvahu. Je zajímavé sledovat, jak si Matyáš na Moravě jako její přímý vládce počínal a jaký vliv měla jeho vláda na vzájemný vztah Moravy a Čech. Nabízí se opět paralela s vládou Albrechta Rakouského na Moravě. Oba panovníci dobývali Moravu vojskem, ale měli v zemi i své stoupence. Matyáš si vedl obratněji a měl daleko větší úspěch. O náboženském nátlaku na Moravany neslyšíme, zřejmě i vlivem humanismu, kterým byl prosáknut Matyášův dvůr a který působil i na katolickou církev směrem k toleranci.^{32/} I Matyáš se ovšem snažil zpočátku vládnout na Moravě jako v dobyté zemi. Několik moravských hradů bylo obsazeno jeho hejtmany a služebníky. Zemská vláda byla v době války rozložena a hejtmanský úřad neobsazen.

Prvním pokusem o překonání válečného stavu a obnovení zemské správy je jmenování čtyř zemských ředitelů r. 1473^{33/} po jednání mezi Vladislavem a Matyášem v Nise a po českém sněmu v Benešově Morava se svolením Matyáše zavádí podobnou vládu, jaká byla zavedena v Čechách. Jmenování čtyř ředitelů, Jindřicha z Lipé, Jana z Pernštejna, Ctibora Tovačovského z Cimburka a Jindřicha z Boskovic, je ovšem provizorium. Pravomoc ředitelů, kteří jsou i na Moravě voleni stavy, je stanovena povšechně, ale v podstatě nahrazují hejtmana. Je zdůrazněn kolektivní, stavovský ráz tohoto sboru, ke spoluvládě mají být přijímáni rytíři. Matyáš však ponechává na Moravě ještě v úřadě vojenského hejtmana a neobsazuje úřad podkomořího, jehož funkci plní vojenský hejtman. Ponechává si tedy pod přímým vlivem celou oblast vojenství a dominia speciale. Tím si ještě ponechával na Moravě otevřené dveře k pevné vládě.

Při reakci Moravanů na benešovský sněm pokračuje tendence k zemské suverenitě. Český sněm se snažil prosadit zásadu, formulovanou takto: "... o čemž by také tam /v Moravě, Slezích, Lužické zemi, Loketště a Chebště/ nemohli /tamní ředitelé/ nic učiniti, aby útočišče měli k těmto čtyřem ředitelům zemským ..." ^{34/} Čechové tedy navrhovali, aby odvolání od rozhodnutí ředitelů ve vedlejších zemích šlo do Čech, čímž se rýsovala možnost vytvořit z českých ředitelů vrcholný orgán pro celou Korunu. Moravané však na následujícím brněnském sněmu usnesli: "Item: jakož v českém jednání položeno, več bychom v Moravě uhoditi neuměli, aby útočišče k českým ředitelům bylo, to ovšem vymieňujeme; ale chceme, večby ředitelé naši uhoditi neuměli, aby ku prelátům, pánům, rytířstvu a městům našeho markrabství moravského útočišče aby jměli a ne jinam." ^{35/} Moravané tedy navrhuji zásadu, aby odvolání od moravských zemských ředitelů

šlo k moravskému zemskému sněmu. Matyáš vyšel snahám Moravanů o posílení zemské suverenity maximálně vstříc. Roku 1477 jim vydal jako odměnu za povolení mimořádné daně listinu, která je téměř naprostým vítězstvím zemské suverenity: dovoluje jim uzavřít landfrýd, obnovuje zemskou správu včetně hejtmána a podkomořího a likviduje důsledky válečné situace ve prospěch landfrýdu. Podřizuje dokonce zemskému právu všechny své služebníky a jejich hrady, povoluje Moravanům vojenskou službu v zahraničí a dovoluje jim dokonce uzavírat mírové smlouvy s okolními zeměmi. Téhož roku likviduje v podobném smyslu válečný stav na Moravě i Vladislav.^{36/}

Je možné, že Matyáš si obnovením zemského práva a respektováním zemské suverenity zjednával souhlas Moravanů s olomouckými smlouvami. Ale i jako pán Moravy se nesnažil stavovskou moc a ústavu na Moravě nijak omezit. Potvrdil zemská a stavovská privilegia, plně je respektoval, a právě v jeho době zemské právo a zemské zřízení pod hejtmanstvím husity Ctibora Tovačovského dospívají ke své kodifikaci. Se zemskými svobodami souvisí i náboženská tolerance a právě v době Matyášovy vlády se od roku 1480 počeštuje agenda zemských desek.

Obratná a stavovství příznivá politika Matyáše Korvína přinášela pro soudržnost Čech a Moravy větší nebezpečí, než se na první pohled zdá. Moravané byli častými hosty na uherském dvoře, kde byli ovlivněni jeho renesanční a humanistickou kulturou, která zřejmě posilovala na Moravě katolicismus více než horlivá protireformace. Matyáš měl plné sympatie zejména u měšťanů - katolíků, kteří v něm viděli přirozeného ochránce. Ale nesporné sympatie měl i v řadách šlechty. Příslušnost Moravy k uherské kanceláři, kde se úřadovalo i česky, se nepociťovala nijak tíživě a nechyběly ani vyslovené prouherské sympatie.

Otázka, jak by se poměry vyvíjely dále, na příklad při dlouhodobé zástavě Moravy Uhrám, zůstává ovšem pouze teoretická, protože roku 1490 byl po smrti Matyáše zvolen uherským králem Vladislav Jagellonský. Tím byla Česká a Uherská koruna personálně spojena a oslaben i tíživý problém zástavní sumy.

Na problémy, které mohly nastat a které dokonce nastávaly, ukazuje korespondence Viléma z Pernštejna, který je nejdůležitějším zastáncem jednoty České koruny a příslušnosti Moravy k ní.^{37/} U tohoto moravského pána, který měl ovšem majetek a politické postavení i v Čechách, se setkáváme s nejvyhraněnějším "korunním vědomím" mimo Čechy. Snad právě proto se mu dostalo tak vysokého ocenění od Palackého.

I po opětovném sjednocení zůstaly země České koruny pouze volným konglomerátem téměř suverénních stavovských zemí. Jagellonci se nepokusili udělat pro upevnění České koruny nic. Po překonání krizí 15.století funguje zemský systém v jagellonské době zcela samostatně, zemská suverenita vrcholí a Koruna je spíše státním pojmem než státní realitou.

Pokud se týče vztahů Čech a Moravy, trvá však i nadále, bez formálního vyjádření, ona společná báze státnosti a nacionality, k níž směřoval vývoj: v rámci státního útvaru České koruny mají tyto dvě země stále společný etnický základ ve většině obyvatelstva, společný jazyk, který se v této době prosadí nejen jako spisovná, ale i úřední čeština, společnou panskou vrstvu vládnucí třídy a paralelní zemské právo, obdobnou společenskou strukturu i obdobnou náboženskou situaci, danou legalizací husitismu a tolerancí. Plný rozvoj zemského zřízení a vědomí nevedl k odlišení státního a nacionálního vývoje a vědomí, ale k pokračující dialektice vztahů mezi oběma zeměmi v rámci státního a národního celku. Moravské zemské vědomí se

plně vyvinulo pouze u šlechty, ale právě ta měla nejvíce vazeb k Čechům. Na Moravě se neprosadila husitská varianta českého nacionalismu, ale moravanství se nestalo ani pocitem, který by český nacionální substrát potlačil.^{38/} Zůstává omezeno jen na politickou sféru a neproniká do všech jiných oblastí společenského života, které vytvářejí "my-pocity" a které jsou na Moravě silně likalizovány. V 15.století není ještě "moravanství" ideologizováno a historizováno. Vytváří pouze řadu komplikací ve vývoji státního a národního organismu, které však byly v 15. století překonávány.

P o z n á m k y

- 1/ Stručné zhodnocení této literatury a základní bibliografické údaje nejnověji v Přehledu dějin Československa I/1 /do roku 1526/, Praha 1980. Úvahy o úpadku české společnosti a státnosti počínají u F.Palackého, Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě, IV, 2, V, 1, 2; E.Denis, Konec samostatnosti české I-II, Praha 1909², ale zejména jsou předmětem publicistiky.
- 2/ Korunní koncepce českého státu je plně respektována u J.Kalouska, České státní právo, Praha 1893, J.Kaprása, Právní dějiny zemí Koruny české I-III, Praha 1913-1920. Další státoprávní literatura a nejnovější pohled u V.Vaněčka, Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945, Praha 1975³.
- 3/ Dosavadní literatura zhodnocena J.Pánkem, Úloha stavovství v předbělohorské době /Vývoj názorů novodobé české historiografie/, ČsČH 25, 1977, s. 732-761.
- 4/ J.Válka, Karlova integrace Moravy do českého státu, Jižní Morava, 1980, I, s. 43-53. O lenním systému F.L.Ganshof, Qu'est ce que la féodalité, Neuchatel 1947²; E.Klebel, Territorialstaat und Lehen, Vorträge und Forschungen, V, Lindau et Constance, aj. O státech a státních institucích ve 14. a 15.století ve střední a západní Evropě B.Guenée, L'Occident aux XIVe et XVe siècles, Paris 1971, s vyčerpávající bibliografií. O úloze lenního systému v českých stře-

dověkých dějinách se objevily úvahy v padesátých letech, ale pak v nich nebylo pokračováno. Tento problém je třeba šíře a hlouběji ujasnit.

- 5/ Základním obrazem epochy zůstávají stále Palackého Dějiny IV-V, W.W.Tomka Dějepis města Prahy VII-X, Praha 1886-1894, a novější syntézy českých dějin, z nichž poslední je Přehled dějin Československa I/1. Také základní pramenný materiál publikoval F.Palacký, AČ I-VI, pro Moravu F.Kameníček v AČ X. Další edice v Přehledu.
- 6/ B.Čerešňák a kol., Přehled dějin Moravy I /Od Velké Moravy do husitské revoluce/, Brno 1980. Další díl v přípravě.
- 7/ K tomuto termínu jsme dospěli nezávisle na sobě s J.Petrá-něm; viz jeho příspěvek v tomto čísle FHB.
- 8/ Přehled dějin Moravy, s. 40-49.
- 9/ E.Barborová, Postavení Moravy v českém státě v době předhu-sitské 1182-1411, SAP 20, 1970, s. 303-362; J.Kejř, O tzv. bezprostřední podřízenosti Moravy říši, SAP 28, 1978, s. 233-291.
- 10/ O koncepci a struktuře lucemburského státu nověji J.Spěvá-ček, Lucemburské koncepce českého státu a jejich přemyslov-ské kořeny, SH 24, 1976, s. 5-51; M.Doležal, Koncepce státu v době Karlově v domácích a mezinárodních souvislostech, in: Mezinárodní vědecká konference Doba Karla IV. v ději-nách národů ČSSR, Praha 1981, s. 39-54; F.Seibt, Zur Ent-wicklung der böhmischen Staatlichkeit 1212-1471, Vorträge und Forschungen 14, 1971, s. 463-483; Z.Fiala, Předhusitské Čechy 1310-1419, Praha 1978² /bibl./; J.Spěváček, Karel IV. Život a dílo /1316-1378/, Praha 1978² /bibl./; F.Seibt, Karl IV. Ein Kaiser in Europa 1348 bis 1378, München 1978 /bibl./; M.Kučera, Pater patriae, Bratislava 1981.
- 11/ J.Válka, Karlova integrace.
- 12/ V.Brandl /ed./, Kniha Tovačovská aneb Pana Ctibora z Cim-burka Pamět obyčejů, řádů, zvyklostí starodávných a řízení práva zemského v Mar. Mor., Brno 1868 /dále Kniha Tovačov-ská/, s. 38.
- 13/ Moderní pojednání o moravském zemském právu je obsaženo v úvodech a poznámkách k edicím: F.Čáda, Zemské zřízení mo-ravské z roku 1535 spolu s tiskem z roku 1562 nově vydaným, Praha 1937; T.Kalina, Moravské zemské desky 1480-1566, II, Praha 1950; F.Matějek, Moravské zemské desky 1480-1566, II, Kraj Olomoucký, Brno 1948.

- 14/ Listinami krále Jana Lucemburského, kterým počínají moravská zemská privilegia: Kniha Tovačovská, s. 12-16.
- 15/ O složení královské rady za Václava IV. F.M.Bartoš, Čechy v době Husově 1378-1415, Praha 1947, s. 458-477. O kanceláři I.Hlaváček, Das Urkunden- und Kanzleiwesen des böhmischen und römischen Königs Wenzel /IV./ 1376-1419, Stuttgart 1970.
- 16/ Ludolf von Sagan, Tractatus de longo schismate, ed. J. Loserth, Beiträge zur Geschichte der hussitischen Bewegung 3, Archiv für österreichische Geschichte 60, 1880, s. 345-561.
- 17/ I.Hlaváček, Husitské aněmy, SH 4, 1956, s. 71-109; J.Kejř, Boj o státní formu v husitském revolučním hnutí, Právně-historické studie 2, 1956, s. 130-171.
- 18/ F.Hoffmann, Morava na cestě k husitské revoluci, Husitský Tábor 4, 1981, s. 57-68; J.Válka, Morava roku 1421, Studia Comeniana et Historica IX/20, 1979, s. 5-30; J.Válka, Počátek války o Moravu /1422-1423/, Jižní Morava, roč. 18, sv. 21, 1982, s. 48-66; Přehled dějin Moravy, s. 144n.
- 19/ Landfrýd otištěn v AČ X, s. 250-254, kde i další materiály k ústavním dějinám Moravy 15.století. Moderní katalog moravských stavovských listin zpracoval M.Švábenský, Stavovské listiny 1212-1847, Katalog. Inventáře a katalogy fondů Státního archivu v Brně č. 22, Brno 1965.
- 20/ R.Urbánek, Husitský král, Praha 1926; O.Odložilík, The Hussite King. Bohemia in European Affairs 1440-1471, New Brunswick - New Jersey 1965; F.G.Heymann, Georg of Bohemia, King of Heretics, Princeton - New Jersey 1965; J.Macek, K zahraniční politice krále Jiřího, ČsČH 13, 1965, s. 19-49; Cultus Pacis. Etudes et documents du Symposium Pragense Cultus Pacis 1464-1964, red. V.Vaněček, Praha 1966.
- 21/ O těchto otázkách F.Šmahel, Idea národa v husitských Čechách, České Budějovice 1971.
- 22/ Čeští stavové požadují na Zikmundovi navrácení Moravy Koruně jako jednu z podmínek jeho přijetí r. 1435. Požadavek formulují páni i města. AČ III, s. 419, 421.
- 23/ Kniha Tovačovská, s. 9.
- 24/ Kniha Tovačovská, s. 9.
- 25/ Kniha Tovačovská, s. 10.

- 26/ J.Kalousek, České státní právo, s. 81-82. Listina otištěna v AČ X, s. 274-275.
- 27/ AČ X, s. 275.
- 28/ AČ X, s. 275.
- 29/ Kromě literatury citované v pozn. č. 20 zasahuje toto období práce K.Nehringa, Matthias Corvinus, Kaiser Friedrich III. und das Reich. Zum hunyadisch-habsburgischen Gegensatz im Donaauraum, München 1975 /bibl./.
- 30/ Hlavní materiály a smlouvy samotné otištěny v AČ IV, s. 445-504.
- 31/ K.Nehring, Matthias Corvinus, s. 19.
- 32/ F.Šmahel, Role Olomouce v ideových svárech druhé poloviny 15.století. Historická Olomouc a její současné problémy III, Olomouc 1980, s. 207-223.
- 33/ AČ V, s. 370.
- 34/ AČ IV, s. 467.
- 35/ AČ V, s. 370.
- 36/ AČ V, s. 371-373; AČ V, s. 374-375.
- 37/ 27.září r. 1518 píše Vilém z Pernštejna: "A z toho pánu bohu všemohúciemu děkuji, že ani předkové moji ani já nikdy jsme k tomu neradili, aby v jaké roztržení to království a ty země mezi sebou jměly přijíti, než o to a pro to i popel náš statek položen jest." AČ XVI, s. 71. O politickém myšlení Viléma z Pernštejna J.Válka, "Politická závěť" Viléma z Pernštejna /1520-1521/, ČMM 90, 1971, s. 63-82.
- 38/ J.Válka, "Moravanství" v 15.století /Komplikace ve vývoji české nacionality/, SPFFBU C 31, 1984, v tisku.

Йозеф В а л к а

Сословность и кризис Чешского государства во второй половине
15 века

Резюме

Автор характеризует внутренние отношения между отдельными землями чешской короны в люксембургский период как отношения ленные. В 15 веке ленная форма этого государственного образования переходит в форму сословную. Это структуральное изменение составило фон кризиса Чешского государства второй половины 15 века. Суть дела заключалась не только в ослаблении силы государства и возникновении угрозы его территориальному единству, но и в поиске новых форм отношений между землями, отвечающих изменившейся общественно-политической ситуации. Одновременно ведется и поиск терминов, выражающих новое качество отношений в стране. С точки зрения чешской государственности и национальности особое значение имел союз Чехии и Моравии. В 13 - 14 веках Моравия была связана с Чехией посредством формы ленных моравских княжеств /маркграфство, епископство, опавское воеводство/. Могучая единая Чехия, вокруг которой группировались менее крупные ленники, была фундаментом положения чешской короны. Такое упорядочение можно назвать ассиметрической моделью государства.

В 15 веке во всех землях чешской короны пробивает себе дорогу сословная система, что ведет к значительной автономности отдельных земель. Кроме государя, не было никакого другого общего сословного органа /сейм, суд/. Однако между Чехией и Моравией складывались более тесные связи, опиравшиеся на старые традиции и не обусловленные лишь принадлежностью к одному и тому же государственному объединению. Кроме общей этнической и языковой основы населения обеих земель, здесь было и общее /чешское/ происхождение большинства представителей дворянства - второго, вслед за правителем, представителя государственности. Параллельно развивалось и земское право - хотя оно и имело в каждой из

этих земель свои собственные институты и было суверенным - и формируется общая гражданственность чешско-моравского дворянства. С точки зрения политического и национального единства важную роль играл и тот факт, что распространившееся в Моравии гуситство было легализовано базилийскими компактатами.

Однако, несмотря на это, формирование в Моравии сословной общины и самостоятельных институций порождает новое чувство отмежеванного "мы", а с ростом автономности земли укрепляется и местный патриотизм, который ведет и к некоторым конфликтам с Чехией. Что касается чешских сословий, то для них было более типичным слияние чувства принадлежности к Чехии и сознания принадлежности к государству в целом, тем более, что в периоды безвластия и выбора правителя чешские сословия брали бразды правления всей чешской короной в свои руки. И в новой ситуации они собирались относиться к другим землям и их сословиям, как к вассалам чешской короны - также, как и князья были вассалами чешского короля. Однако представители Моравии отвергли вассальное подчинение чешской короне, и в первую очередь сам термин "вассал", столь неприемлемый для их сословной гордости. После этого чешские сословия признали равноправность моравских сословий, а Иржи из Подебрад попытался в 1464 году узаконить и по-новому определить эти взаимоотношения, как вечное "единство родины".

Однако в семидесятые и восьмидесятые годы 15 века это единство подверглось тяжелому испытанию. Под давлением политики папы римского в Чехии раскалывается сотрудничество между гуситской и католической сторонами, а Зеленогорское единство принимает нового чешского короля - Матиаша Корвина. В то время как в Чехии превалировала гуситско-польская ориентация, в остальных землях перевес был на стороне Матиаша Корвина. В Моравии за этот перевес ему пришлось упорно бороться, причем в ходе этой борьбы в рядах подебрадских, а потом и польских сторонников наступило разложение и они перешли на сторону Матиаша. Оломоуцкие соглашения 1479 года позволяли выбраться из ситуации двоевластия в землях чешской короны, которую нельзя было решать военным путем. По соглашениям, двоевластие было решено так, что правителем

Чехии, единой во внутреннеполитическом отношении, стал Владислав Ягеллонский, а в остальных землях — Матиаш Корвин. В формальном и конституционном отношении сохранилось единство земель чешской короны, поскольку оба короля занимали престол как короли чешские и разделение фактической власти было лишь временным, до смерти одного из них; Матиаш за высокое вознаграждение отрекся от права наследственности на престол в землях чешской короны и в присоединенных к ней землях.

Как правитель Моравии, Матиаш Корвин восстановил в полном масштабе автономию и суверенитет земского управления. Он признал не только права земли, но и учитывал существующее положение в области вероисповедания. Сближение с Венгрией было временным и не нарушило сущности традиционного чешско-моравского единства — хотя, однако, некоторые политико-административные проблемы проявились и после смерти Матиаша и вступления на венгерский престол Владислава Ягеллонского. В Моравии, наряду с чувством принадлежности к земле, проявляется и сознание единства в рамках земель чешской короны, решительным представителем которого был Вилем из Пернштейна.

Josef V á l k a

Das Ständewesen und die Krise des böhmischen Staates
in der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts

Resümee

Der Autor charakterisiert die internen Beziehungen der einzelnen Länder der Böhmisches Krone zur Zeit der Herrschaft der Luxemburgerdynastie als Lehenskontakte. Im 15. Jahrhundert erfolgte in diesem Staatsgebilde der Übergang von der Lehens- zur Ständeform. Diese Strukturänderung bildet den Hintergrund der Krisen des böhmischen Staates in der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts. Es handelt sich allerdings nicht bloss um einen Machtverfall des böhmischen Staates und um eine Bedrohung seiner territorialen Einheit, man sucht vielmehr nach neuen Formen für die Wechselbeziehungen der Länder, die der veränderten gesellschaftspolitischen Situation entsprechen würden. Zugleich ist man auf der Suche nach Terminen, die die neue Qualität dieser Beziehungen zwischen den einzelnen Ländern zum Ausdruck bringen könnten. Unter dem Aspekt der böhmischen Staatlichkeit und tschechischen Nationalität hat die Verbindung Böhmens und Mährens besondere Bedeutung. Auch Mähren war im 13.-14. Jahrhundert an Böhmen in Form von Lehen mährischer Fürstentümer /Markgrafschaften, Bistümer, Herzogtum Opava/ angeschlossen. Das machtvolle einige Böhmen, um das sich die kleineren Lehen gruppierten, bildete die Grundlage für die Machtstellung der Böhmisches Krone. Diese staatliche Ordnung können wir als asymmetrisches Staatsmodell bezeichnen.

Im 15. Jahrhundert setzte sich in allen Ländern der Böhmisches Krone das Ständesystem durch und führte zu einer beträcht-

lichen Autonomie der Länder. Die Krone schuf neben dem Herrscher kein gemeinsames ständisches Organ /Landtag, Gericht/. Zwischen Böhmen und Mähren bildete sich jedoch eine engere Beziehung aus als zwischen den anderen Ländern; diese Beziehung hatte ältere Traditionen und beruhte nicht nur auf der Zugehörigkeit der beiden Länder zu einem Staatsgebilde. Abgesehen von der gemeinsamen ethnischen und sprachlichen Grundlage der Bewohner beider Länder war dafür auch die gemeinsame /tschechische/ Herkunft des Grossteil des Hochadels bestimmend, der neben dem Herrscher zweiter Repräsentant der Staatlichkeit war. Parallel damit entwickelt sich das Landesrecht, wenngleich es in jedem Land seine eigenen Institutionen hat und im Lande souverän ist; zugleich entsteht auch ein gemeinsames Staatszugehörigkeitsbewusstsein des böhmisch-mährischen Adel.. Für die politische und nationale Einheit hat der Umstand grosse Bedeutung, dass in Mähren das Hussitentum zur Durchsetzung gelangte und durch die Basler Kompaktaten legalisiert wird.

Nichtsdestoweniger schaffen die Konstituierung der Ständegemeinde in Mähren und die dortigen selbständigen Institutionen ein neues, eben nur auf Mähren bezogenes Landesbewusstsein, und mit wachsender Landesautonomie beobachten wir auch ein Ansteigen des Landespatritismus, der sogar zu einigen Konfliktsituationen mit den Bewohnern Böhmens führt. Bei den böhmischen Ständen kommt es nämlich zu einer beträchtlichen Verschmelzung von Landes- und Staatsbewusstsein, und zur Zeit des Interregnums und der Herrscherwahlen übernehmen die böhmischen Stände die politische Führung im Gebiet der ganzen Böhmischen Krone. Sie versuchen auch, in der neuen Situation die Nebenländer und deren Stände als "Gefolgsmannen" der Böhmischen Krone zu betrachten, ebenso wie die Fürsten Gefolgsleute des böhmischen

Königs waren. Die mährische Landesvertretung lehnt aber eine Vasallensubordination unter die Böhmisches Krone ab, insbesondere aber den für die ständische Mentalität unzulässigen Termin "Gefolgschaft". Die böhmischen Stände anerkennen sodann die gesellschaftliche Gleichberechtigung der mährischen Stände und Georg von Poděbrady versucht i. J. 1464 die wechselseitige Beziehung als ewige Einheit der gemeinsamen "Heimat" gesetzlich zu verankern und neu zu formulieren.

Gleich in den siebziger und achtziger Jahren des 15. Jahrhunderts wird jedoch diese Einheit einer schweren Belastung ausgesetzt. Unter dem Einfluss der päpstlichen Politik zerbrach die Zusammenarbeit zwischen der hussitischen und katholischen Partei in Böhmen und der Bund von Zelená Hora /Grünberg/ akzeptierte König Matthias Corvinus als König von Böhmen. In Böhmen setzte sich die hussitisch-polnische Orientierung durch, in den übrigen Ländern erlangte Matthias Corvinus die Oberhand. In Mähren musste er hart darum kämpfen, aber die Partei Georgs von Poděbrady und die polnische Partei zerbröckelte in diesen Kämpfen und ging auf die Seite des Ungarnkönigs über. Die Verträge von Olomouc aus dem Jahre 1479 bilden einen Ausweg aus der militärisch unlösbaren Situation der Doppelherrschaft in der Böhmisches Krone. Sie legalisieren diese Doppelherrschaft so, dass Vladislav aus dem Hause der Jagellonen das innerlich politisch geeinte Böhmen, Matthias Corvinus die übrigen Länder beherrschen soll. Formell und verfassungsmässig wird die Einheit der Böhmisches Krone gewahrt, da beide Könige als böhmische Könige regieren; die Aufteilung der faktischen Regierung soll nur zeitweilig sein, bis zum Zeitpunkt des Ablebens eines von ihnen, wobei Matthias gegen eine hohe Entschädigungszahlung auf seine erblichen Thronansprüche in der Böhmisches Krone und in den Nebenländern verzichtete.

Als Beherrscher Mährens erneuerte Matthias Corvinus in vol-
lem Ausmass die Landesverwaltung und stärkte ihre Autonomie und
Souveränität. Er respektierte nicht nur das Landesrecht, sondern
auch die religiöse Situation und Toleranz. Die Annäherung an Un-
garn war nur zeitweilig und vermochte das Substrat der traditio-
nellen böhmisch-mährischen Einheit nicht zu untergraben, wenn-
gleich sich einige politisch-administrative Probleme auch nach
dem Tode des Ungarnkönigs und nach der Thronbesteigung Vladi-
slavs aus dem Hause der Jagellonen in Ungarn ergaben. Neben dem
Landesbewusstsein setzte sich in Mähren auch noch das Zugehörig-
keitsbewusstsein zur Böhmisches Krone durch, dessen kämpferi-
scher Vertreter Vilém von Pernštejn ist.